

Kronan som ingen vågade ta av

Berättelse

Den 6 juni 1654 var rikssalen på Uppsala slott fylld till sista plats. Sveriges mäktigaste män hade samlats där, eftersom något ovanligt skulle ske. På en upphöjd plats satt drottning Kristina på en stor tron av silver. Hon var bara tjugosju år gammal, men hon hade redan varit drottning i större delen av sitt liv. Över en vit klänning bar hon den röda kröningsmanteln, och på huvudet satt den tunga kronan. I händerna höll hon spiran och riksäpplet.

Det som skulle hända var att Kristina frivilligt tänkte lämna ifrån sig allt. Hon hade bestämt sig för att inte längre vara drottning, trots att nästan ingen i Europa kunde förstå varför en härskare skulle ge upp sin makt av egen vilja.

Ceremonin började med att man läste upp ett dokument. I det förklarade Kristina att hon befriade sina undersåtar från deras trohet mot henne. När orden var lästa reste sig drottningen från tronen. En efter en lämnade hon ifrån sig de kungliga symbolerna. Hon gav bort riksäpplet, spiran, nyckeln och svärdet, och allt lades på ett bord framför henne.

Till sist återstod bara kronan. Enligt planen skulle riksdrotsen Per Brahe, en av rikets allra högsta män, lyfta av kronan från drottningens huvud. Men när stunden kom rörde han sig inte. Kanske vågade han inte, kanske orkade han inte. Salen blev tyst, och alla väntade. Då lyfte Kristina lugnt av sig kronan med egna händer. Två kammartjänare steg fram och tog bort hennes mantel.

Klädd i sin enkla vita klänning gick Kristina ner från silvertronen och höll ett tal till de församlade. Hon tackade Gud, som hade gjort henne till drottning, och hon tackade alla som troget hade tjänat henne. Talet rörde många djupt. Bland de ärrade krigarna och stränga rådmännen i salen var det flera som inte kunde hålla tillbaka tårarna.

Kristinas kusin Karl Gustav skulle nu överta tronen. Senare samma dag kröntes han i Uppsala domkyrka till kung Karl X Gustav. Kristina själv var inte drottning längre. Redan dagen därpå lämnade hon Uppsala, och kort därefter lämnade hon Sverige för alltid. Hon reste söderut, övergick i hemlighet till katolicismen och bosatte sig till slut i Rom. Men ögonblicket i rikssalen, då hon själv tog av sig sin krona, blev en bild som människor mindes länge.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
upphöjd	högre än omgivningen, på en plattform
en härskare	en person som styr ett land
frivilligt	av egen vilja, utan att bli tvingad
en undersåte	en person som lyder under en kung eller drottning
trohet	att vara trogen och lojal mot någon

ORD	FÖRKLARING
återstå	finnas kvar
en riksdrots	en av rikets högsta ämbetsmän på den tiden
en kammartjänare	en tjänare nära kungen eller drottningen
de församlade	alla som var samlade på platsen
ärrad	här: hård och prövad av strider
övergå	Han valde att övergå till en annan religion.

Läsförståelsefrågor

1. Hur var rikssalen den 6 juni 1654?
 1. Nästan tom, bara några personer var där
 2. Fylld till sista plats med Sveriges mäktigaste män
 3. Stängd för allmänheten utan publik
2. Vad höll Kristina i händerna när hon satt på tronen?
 1. En bok och en penna
 2. Spiran och riksäpplet
 3. Ett brev och en nyckel
3. Vad stod i dokumentet som lästes upp?
 1. Att Kristina befriade sina undersåtar från deras trohet
 2. Att kriget mot Danmark var slut
 3. Att Kristina skulle gifta sig
4. Varför tog Kristina själv av sig kronan?
 1. Hon ville visa sin makt
 2. Per Brahe rörde sig inte, så hon gjorde det själv
 3. Kronan satt för hårt
5. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Kristina lämnade ifrån sig svärdet och nyckeln.
 2. Karl Gustav kröntes senare samma dag.
 3. Kristina ångrade sig och tog tillbaka kronan.
6. Vad hände dagen efter ceremonin?
7. Varför fick flera hårda krigare och rådsmän tårar i ögonen? (inferens)
8. Texten säger att “nästan ingen i Europa kunde förstå” Kristinas beslut. Varför var det så svårt att förstå? (inferens)
9. Varför tror du att just bilden av Kristina som tar av sig sin egen krona blev så minnesvärd? (inferens)

Facit

1. Fylld till sista plats med Sveriges mäktigaste män
1. Spiran och riksäpplet
1. Att Kristina befriade sina undersåtar från deras trohet
1. Per Brahe rörde sig inte, så hon gjorde det själv
1. ja b) ja c) nej (hon tog av sig kronan frivilligt och tog inte tillbaka den)
- Exempel på svar: Hon lämnade Uppsala, och kort därefter lämnade hon Sverige för alltid.
- Exempel på svar: Det var ett mycket känslösamt ögonblick. En drottning som de hade tjänat gav frivilligt upp allt, och det rörde även hårda män.
- Exempel på svar: På den tiden kämpade härskare för att få och behålla makt. Att en drottning självmant gav upp tron, krona och rikedom var nästan otänkbart.
- Exempel på svar: Att hon själv lyfte av sin krona, när ingen annan vågade, visade att hon valde sitt öde av egen vilja. Det blev en stark och tydlig bild av en människa som bestämde över sitt eget liv.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten är en litterär närbild av ett enda ögonblick och kompletterar biografien i stället för att upprepa den. Den är skriven i preteritum (satt, reste sig, höll). Tema: makt, frihet och ett frivilligt avsked. Frågorna 7–9 kräver inferens och passar för par- eller helklassdiskussion. Notera att Sverige på 1600-talet använde den julianska kalendern; därför anges ingen veckodag i texten.

Diskussionsfrågor

- Kristina gav upp makt, rikedom och sitt land. Vad skulle få en människa att fatta ett så stort beslut?
- Per Brahe vågade inte ta av kronan. Varför kan det vara svårt att göra det man är tillsagd att göra?
- Tror du att Kristina var modig eller oansvarig som lämnade tronen? Motivera.
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om ett stort beslut som förändrade någons liv. Det kan vara ditt eget eller någon annans.

Källor och faktagranskning

- Drottning Kristina – Wikipedia (sv.wikipedia.org/wiki/Drottning_Kristina)
- Christina, Queen of Sweden – Wikipedia (en.wikipedia.org/wiki/Christina,_Queen_of_Sweden)
- Kristina, drottning – Svenskt kvinnobiografiskt lexikon (skbl.se)
- Kristina – Svenskt Biografiskt Lexikon, Riksarkivet (sok.riksarkivet.se/sbl/artikel/11773)
- Christina, Queen of Sweden – Encyclopaedia Britannica (britannica.com)

Fakta granskad i juni 2026. Nyckelfakta: Kristina föddes 8 december 1626 i Stockholm och dog 19 april 1689 i Rom. Dotter till Gustav II Adolf och Maria Eleonora. Blev drottning 1632 (vid faderns död), började regera själv 1644, kröntes 1650. Abdikerade 6 juni 1654, konverterade till katolicismen och bosatte sig i Rom. Begravd i Peterskyrkan i Vatikanen. Osäkerheter: källor anger födelsedatumet som 7 eller 8 december (kalenderskillnader); porträttets exakta tillkomstår varierar i källorna (omkring 1653).

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.